

I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

СТАВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ В ШКОЛАХ РІЗНИХ ТИПІВ ДО ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК

Євгенія Федоренко

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Анотація

В статті представлені результати соціологічного дослідження середі школярів, которые навчаються в школах різного типу. Определено отношение учащихся старших классов к вредным привычкам и то, как особенности учебно-воспитательного процесса учебного заведения влияют на формирование представления о здоровом образе жизни, и отказ от вредных привычек, как одного из его компонентов.

Annotation

The results of sociological research are presented in the article among schoolboys who are trained at schools of various types. The relation of pupils of the senior classes to bad habits and how features of teaching and educational process of an educational institution influence representation formation about a healthy way of a life, and refusal of bad habits, as one of its components is defined.

Постановка проблеми. На сьогодні одне із центральних місць в суспільному розвитку займають проблеми збереження генофонду нації, формування здорового підростаючого покоління, підготовка дітей, підлітків та молоді до повноцінного самостійного життя. На сучасному етапі розвитку нашого суспільства, коли гостро стоїть проблема здоров'я населення, особливе значення набуває вдосконалення системи освіти і формування здорового способу життя школярів [2, 4, 6].

Основною проблемою постає те, що в учнів втрачається інтерес до навчання, погіршується дисципліна, знижується антидевіантний імунітет. Відхилення від морально-етичних, правових, гігієнічних, екологічних, психологічних норм життєдіяльності та життєтворчості особистості вимагає від школи застосування запобіжної системи виховання (превентивне), яке забезпечить реалізацію заходів, спрямованих на попередження і подолання відхилень у поведінці школярів і запобігання розвитку різних форм їх асоціальності, аморальності поведінки, правопорушень та поганих звичок [2, 3, 9].

Сучасні умови розвитку українського суспільства висувають нові вимоги до системи освіти та виховання підростаючого покоління. Діти й молодь значно раніше інших категорій населення відчувають наслідки деформації суспільства, гостро переживають свою соціальну незахищеність, прискорене

падіння духовності, зростання психічної нестабільності та фізичної слабкості. Перегляд стратегії, змісту, методичного забезпечення навчально-виховного процесу, стану здоров'я дітей і молоді, який погіршується з кожним роком, вимагає зміни у ставленні шкільної системи освіти до цієї проблеми [2, 4, 6].

Україні необхідне покоління з високим рівнем освіченості, культури й здоров'я, здатне сприймати загальнолюдські цінності, творчо та продуктивно діяти в будь-якій галузі соціальної практики [2].

Тому актуальним буде визначення ставлення старшокласників до шкідливих звичок і вплив на його становлення особливостей організації навчально-виховного процесу у навчальному закладі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Здоров'я людини ґрунтується на основі генетичних факторів, способу життя та екологічних умов. Однак певною мірою воно залежить також від свідомого ставлення людини до себе та оточуючого середовища [1, 2, 7]. І.П. Павлов стверджував: «Здоров'я – це безцінний дар природи, воно дається, на жаль, не навіки, його треба берегти. Але здоров'я людини багато в чому залежить від неї самої, від її способу життя, умов праці, харчування, її звичок» [8].

Велике значення для збереження здоров'я людини має спосіб її життя. Сучасна молодь у переважній більшості випадків не замислює-

ся над своєю поведінкою, недбало ставиться до власного здоров'я, культивує шкідливі звички. Відомо, що майже 75% хвороб дорослих людей «зароблені» ними в дитячі та підліткові роки. Тому основне завдання батьків та школи полягає в формуванні у підростаючого покоління поведінки, спрямованої на нівелювання дії факторів ризику, оскільки в дорослому віці спосіб життя змінити значно важче, вкорінених шкідливих звичок позбавитись майже неможливо [1, 2, 6].

Показовим чинником здорового способу життя є структура (якісний склад) продуктів харчування, що вживаються в повсякденному режимі. Уявлення про ці показники дають відповідні індикатори, структуровані за кількістю вживання продуктів у часі і ступенем їх користі для організму [1, 2].

Питома вага шкідливих звичок (паління та вживання алкоголю) у комплексі впливів, що визначають спосіб життя, надзвичайно суттєва. Саме тому цей аспект опитування містить велику кількість індикаторів, які досить повно відбивають спектр проблеми – причини не паління, віковий і кількісний зріз тих, хто палить, паління в оточенні, віковий, кількісний і якісний ознаки вживання алкоголю, ступінь поінформованості і усвідомлення шкоди подібних звичок [2, 6].

Аналіз, зроблений у працях багатьох авторів [1-9], дозволяє зробити висновок, що низький рівень здоров'я молоді має низку конкретних причин, серед яких: відсутність пріоритету здоров'я та мотивації на здоровий спосіб жит-

тя і культуру здоров'я; конфлікти в родині, зловживання батьками алкогольними напоями, тобто агресивне соціальне середовище; складну криміногенну ситуацію, комерціалізацію статевого стосунку, ранній початок статевого життя; незадовільна організація харчування дітей, санітарно-гігієнічні проблеми, а також незадовільну організацію навчального процесу.

Аналіз даних літературних джерел свідчить, що сучасна школа, з відходом від уніфікованої системи навчання, відзначає появу шкіл нового типу (спеціалізованих шкіл, гімназій, колегіумів, ліцеїв тощо). Тепер кожна середня загальноосвітня школа характеризується певними організаційними, змістовними, технологічними та матеріально-технічними нововведеннями у своїй діяльності. Ставлення до стану здоров'я дітей в різних навчальних закладах має свої особливості, які залежать, по-перше, від матеріально-технічної бази закладу, по-друге, від організації навчально-виховного процесу, при якому формуються сприятливі для здоров'я дітей умови протягом уроку, перерви, у позакласній роботі [5].

Однак не повністю з'ясованими залишаються питання ставлення учнів старших класів до шкідливих звичок, в залежності від типу навчального закладу.

Мета дослідження. Визначити та проаналізувати ставлення старшокласників, які навчаються в школах різного типу до шкідливих звичок.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення

літературних джерел; анкетування; методи математичної статистики.

Організація дослідження. Дослідження проводилося на базі середньої загальноосвітньої школи №118, гімназії №3 та середньої загальноосвітньої школи №75 м. Дніпропетровська.

В експерименті брали участь 254 старшокласники (учні середньої загальноосвітньої школи №118: 44 – юнаків, 46 – дівчат; учні гімназії №3 (школа з підвищеним розумовим навантаженням): 46 – юнаків, 68 – дівчат; учні спецкласів СЗОШ №75 (спеціалізація баскетбол): 26 – юнаків, 24 – дівчат.

Результати дослідження та їх обговорення. Дослідження ставлення учнів старших класів у школах різних типів проводилося за результатами анкетування. Отримані результати представлені у таблиці 1.

Досліджувалося ставлення школярів-старшокласників до шкідливих звичок, таких як паління, вживання алкоголю, вживання шкідливої їжі (таблиця 3.9). Вдалося визначити, що більшість учнів усіх шкіл негативно ставляться до такої шкідливої звички, як паління, проте все ж значна кількість учнів ставляться до паління нормально (34,8% дівчат СЗОШ №118; 21,7% хлопців та 17,6% дівчат гімназії №3 та 15,4% хлопців СЗОШ №75). Відзначається повна відсутність позитивного ставлення до паління лише в учнів СЗОШ №75, що зумовлене систематичними заняттями спортом і, відповідно, наявністю знань та настанов на здоровий спосіб життя.

Таблиця 1

Ставлення старшокласників, які навчаються в школах різних типів, до шкідливих звичок, %

Запитання	Варіант відповіді	СЗОШ №118		Гімназія №3		СЗОШ №75	
		Ч (%) (n=44)	Ж (%) (n=46)	Ч (%) (n=46)	Ж (%) (n=68)	Ч (%) (n=26)	Ж (%) (n=24)
Ставлення учнів до паління	Негативно	86,4	60,9	73,9	73,6	84,6	95,8
	Нормально	9,1	34,8	21,7	17,6	15,4	4,2
	Позитивно	4,5	4,3	4,4	8,8	-	-
Ставлення учнів до вживання алкоголю	Негативно	61,9	47,8	52,2	55,9	76,9	95,8
	Нормально	38,1	52,2	39,1	44,1	23,1	4,2
	Позитивно	-	-	8,7	-	-	-

До такої шкідливої звички, як вживання алкоголю, нормально ставляться 38,1% хлопців та 52,2% дівчат СЗОШ №118 та 39,1% хлопців та 44,1% дівчат гімназії №3, що є тривожним фактом. Особливо насторожує те, що серед школярів з нормальним ставленням до вживання алкоголю, більший процент серед дівчат обох шкіл. Серед учнів СЗОШ №75 також залишається значна кількість хлопців (23,1%) із нормальним ставленням до вживання алкоголю.

Висновки: Вивчення наукової та методичної літератури дозволило виявити, що в контексті зміцнення здоров'я важливе значення має як вплив способу життя на здоров'я, так і потенційні можливості його зміни. Було встановлено, що на ставлення старшокласників до шкідливих звичок впливають особливості навчально-виховного процесу навчального закладу. Так, в учнів СЗОШ №75 систематичні заняття спортом позитивно впливають на формування уявлення про здоровий спосіб життя і відмову від шкідливих звичок, як одного з його компонентів.

Серед учнів загальноосвітньої школи та школи з підвищеним розумовим навантаженням спостерігається тенденція, що більший процент саме дівчат обох шкіл нормально та навіть позитивно ставляться до шкідливих звичок, що свідчить, про відсутність пра-

вильних настанов на здоровий спосіб життя, внаслідок недостатньо засвоєних знань, що формують переконання та світогляд людини. Це також зумовлене тим, що дівчата старших класів менше за юнаків беруть участь у заняттях спеціально організованою руховою активністю, яка безумовно впливає на формування орієнтації особистості на здоровий спосіб життя.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальші дослідження будуть присвячені вивченню факторів, що впливають на здоров'я учнів старших класів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бар-Ор О., Роуланд Т. Здоровье детей и двигательная активность / О.Бар-Ор, Т.Роуланд. – К.: Олимп. л-ра, 2009. – 528 с.
2. Горашук В.П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В.П.Горашук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 388 с.
3. Горбаченко К.С., Мочарський А.С. Фізична культура як фактор формування здорового способу життя особистості / К.С.Горбаченко, А.С.Мочарський // Молода спортивна наука України. – Львів. – 2007, вип. 11, том 1. – С. 13-14.

4. Коваль В.Ю. Шляхи формування здорового способу життя (ЗСЖ) у молодого покоління / В.Ю.Коваль // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків: ХДАДМ (ХХГП). – 2008. – №8. – С. 69-72.
5. Когут І. Вплив рухового режиму на фізичний розвиток дітей 6-8 років, які навчаються в школах різного типу / І.Когут // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, ДДІФКС. 2004.-№ 7. – С. 143-146.
6. Короп Ю. Хибні звички та їх профілактика / Ю.Короп // Фізичне виховання в школі. – 2000. –№1. – С. 34 – 41.
7. Лиходед Я.В., Клопов Р.В., Лиходед В.С. Зависимость здоровья школьников от их образа жизни / Я.В.Лиходед, Р.В. Клопов, В.С.Лиходед // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків: ХДАДМ (ХХГП). – 2008. – №8. – С. 95-100.
8. Babkin В.Р. Pavlov: a biography / В.Р.Вabkin. – London: Victor Gollancz LTD, 1951. – 212р.
9. Kobza M. Zachorowalnosć studentow a ich stan zdrowia / М.Кobza // Zdrowie: istota, diaqnostyka i strategia zdrowotne. Pod red. I. Murawowa. Radom: Wyd. ITE. – 2001. – S. 413 – 415.

